

Kattevennen 15, Genk

Programma van Maatregelen

Auteur:

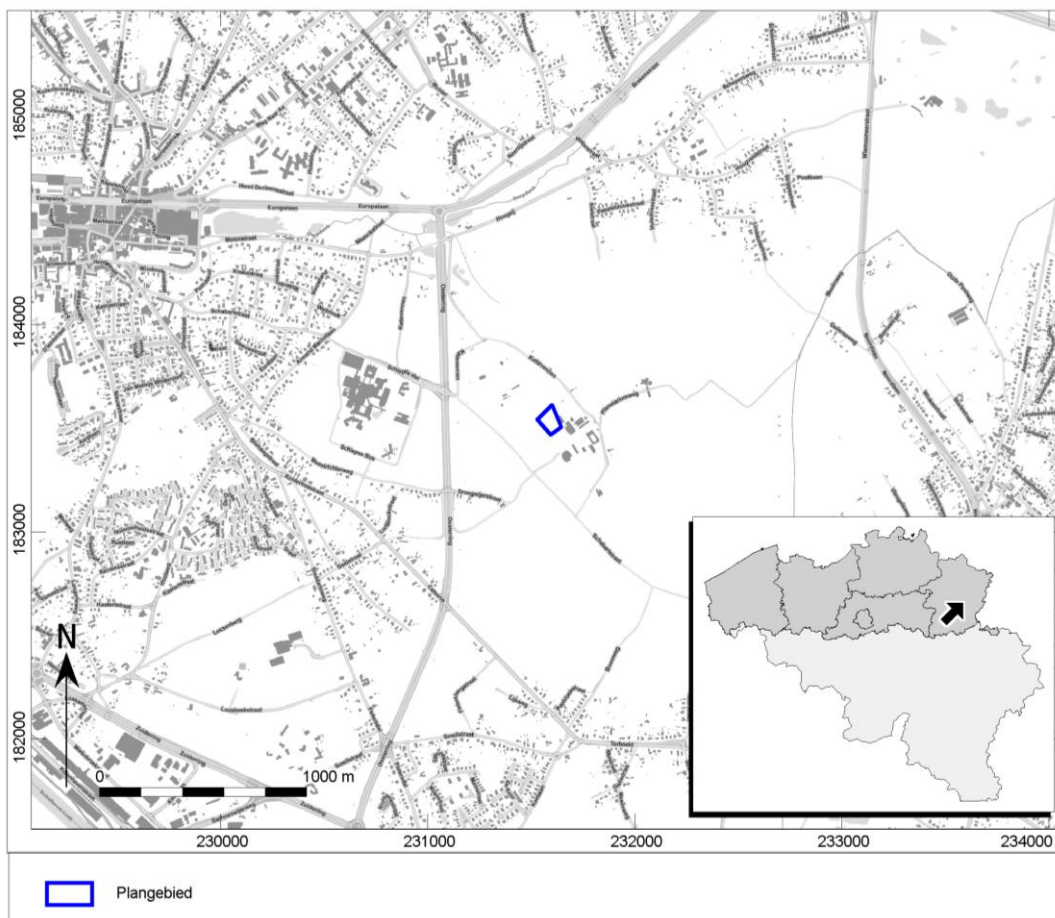
C. Dockx (bureauonderzoek, veldwerkleider)

Autorisatie:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

Het Vlaams Erfgoed Centrum heeft in juli 2018 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Kattevennen 15 te Genk (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen ontbossing van het plangebied.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Het plangebied is momenteel onbebouwd en in gebruik als bos. De begroeiing bestaat voornamelijk uit Corsicaanse den. Er zijn geen verstoorde zones gekend binnen het plangebied. Het terrein staat op het gewestplan gekarteerd als natuurgebied.

De geplande werken omvatten het ontbossen van het plangebied. De bomen zullen gerooid worden waarna het overgebleven houtig materiaal weggewerkt wordt door het uitfrezen hiervan. Op deze manier wordt getracht om een egaal oppervlakte te verkrijgen waar de paarden op kunnen lopen. De totale te ontbossen oppervlakte bedraagt ca. 8463,71m². De boomstammen worden uitgefreesd tot circa 10cm onder maaiveld. Ontworteling is niet voorzien en is ook niet nodig want de enige bedoeling van het uitfrezen is het wegwerken van het 'houtig materiaal' zodat een egale bodem verkregen wordt waar de paarden op kunnen lopen. Het is niet de bedoeling om een graasweide te creëren, enkel een loopweide. Op dit moment lopen

de paarden ook al tussen de bomen. Het bodemoppervlak rond de stammen hoeft niet bewerkt te worden aangezien er geen oppervlakkige wortels voorkomen. Noch de bodem noch het oppervlak tussen de uitgefreesde boomstammen wordt geroerd. Enkel ter hoogte van de weggefreesde stammen wordt er zeer beperkt gras ingezaaid.¹

De aardkundige gegevens tonen aan dat het plangebied zich op eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk ook Vroeg-Holoceen bevindt op een droge zandgrond en podzolbodem met weinig duidelijke humus en/of ijzer B-horizont. Het Digitaal Hoogtemodel toont verder ook aan dat het plangebied zich op de rand van een vallei bevindt op een hoogte tussen 81,6 en 82,8 m +TAW. In principe zouden er dus archeologische vuursteenresten aanwezig kunnen zijn vanwege de landschappelijke ligging. Het plangebied is wat hoger gelegen in de nabijheid van een oude waterloop en op een podzolbodem waardoor mogelijk aanwezige archeologische resten goed bewaard gebleven kunnen zijn.

Archeologische resten en/of sporen vanaf het Neolithicum tot en met de late middeleeuwen kunnen nog wel verwacht worden binnen het plangebied. Het terrein bevindt zich immers op een gunstige locatie voor bewoning en landbouw in het verleden. Dergelijke resten en/of sporen kenmerken zich immers door een sporenniveau en zullen zich manifesteren in de vorm van overblijfselen van nederzettingen, kuilen, putten en erfafscheidingen. Andere typen indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk ook goed geconserveerd. Archeologische grondsporen (diepe paalsporen, waterputten et cetera) zijn het beste zichtbaar juist onder de bouwvoor. Momenteel is de dikte van de bouwvoor echter niet gekend, maar er kan wel worden aangenomen dat de bodem voldoende intact is gebleven waardoor sporenniveaus bewaard gebleven zijn.

Op basis van de historische kaarten kan opgemerkt worden dat het plangebied al zeker sinds de 18de eeuw onbebouwd is gebleven. Bijgevolg is er een lage verwachting voor archeologische resten en/of sporen vanaf de Nieuwe Tijd.

Op basis van de CAI-kaart kon ook vastgesteld worden dat er tot op heden nog maar weinig archeologisch onderzoek werd uitgevoerd in de nabije omgeving van het plangebied. Er werden twee losse vondsten van lithisch materiaal gekarteerd ten noorden van het plangebied in de vallei van de Dorpsbeek. Verder bevindt er zich een schans uit de 17de eeuw in de buurt. Wel werden enkele archeologienota geschreven voor terreinen in de omgeving en werden ook enkele zones gekarteerd als zone waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. Samengevat zijn er dus geen aanwijzingen van menselijke aanwezigheid vanaf de Metaaltijden tot en met de late middeleeuwen. Dit wil echter niet zeggen dat dat ook effectief zo was. Doordat er nog maar weinig archeologisch onderzoek werd uitgevoerd, kan er geen representatief beeld geschetst worden van de regio en heeft het plangebied een groot potentieel tot kenniswinst.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Het bureauonderzoek heeft uitgewezen dat er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied is immers lange tijd onbebouwd gebleven en in gebruik geweest als bos. Het bodemarchief is bijgevolg waarschijnlijk goed bewaard gebleven.

Ten eerste kan op basis van de ontstaansgeschiedenis van de bodemafzettingen afgeleid worden dat er in principe archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum aanwezig kunnen zijn vanaf het maaiveld. Het plangebied is wat hoger gelegen in de nabijheid van een oude waterloop en op een podzolbodem waardoor mogelijk aanwezige archeologische resten goed bewaard gebleven kunnen zijn. Daarnaast toont de CAI-kaart ook aan dat er vuursteenartefacten werden aangetroffen in de vallei van de Dorpsbeek. Bijgevolg is er dus een verwachting voor steentijdresten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum.

¹ Deze film op youtube toont de werkzaamheden binnen het plangebied. <https://www.youtube.com/watch?v=XBGxQaxMEck>

Ten tweede kunnen er archeologische resten en/of sporen vanaf het Neolithicum tot en met de late middeleeuwen binnen het plangebied voorkomen. Dergelijke sporen kenmerken zich door een sporenniveau. Momenteel is de exacte dikte van de bouwvoor niet gekend. Daarnaast is het ook onbekend in welke mate en tot op welke diepte de wortels van deze bomen het bodemarchief en het sporenniveau hebben aangetast. Desondanks is er nog steeds een archeologische verwachting voor resten en/of sporen vanaf het Neolithicum tot en met de late middeleeuwen.

Ten derde is er een lage verwachting voor archeologische resten en/of sporen vanaf de Nieuwe Tijd aangezien het plangebied al zeker sinds de 18de eeuw onbebouwd is gebleven en lange tijd in gebruik was als bos.

De geplande werken omvatten het ontbossen van het plangebied. De bomen zullen gerooid worden waarna het overgebleven houtig materiaal weggevoerd wordt door het uitfrezen hiervan. Op deze manier wordt getracht om een egaal oppervlakte te verkrijgen waar de paarden op kunnen lopen. De totale te ontbossen oppervlakte bedraagt ca. 8463,71m². De boomstammen worden uitgefreesd tot circa 10cm onder maaiveld. Ontworteling is niet voorzien en is ook niet nodig want de enige bedoeling van het uitfrezen is het wegwerken van het 'houtig materiaal' zodat een egale bodem verkregen wordt waar de paarden op kunnen lopen. Het is niet de bedoeling om een graasweide te creëren, enkel een loopweide. Op dit moment lopen de paarden ook al tussen de bomen. Het bodemoppervlak rond de stammen hoeft niet bewerkt te worden aangezien er geen oppervlakkige wortels voorkomen. Noch de bodem noch het oppervlak tussen de uitgefreesde boomstammen wordt geroerd. Enkel ter hoogte van de weggefreesde stammen wordt er zeer beperkt gras ingezaaid.²

Het bureauonderzoek heeft momenteel voldoende informatie gegenereerd. Het bureauonderzoek staat dat het plangebied op een interessante landschapspositie heeft. Het plangebied is namelijk gelegen op een hogere positie, dichtbij water. Eveneens is het plangebied lange tijd onbebouwd geweest en in gebruik als bos. Het bodemarchief binnen het terrein is bijgevolg waarschijnlijk goed bewaard gebleven. Er geldt bijgevolg een archeologische verwachting voor resten en/of sporen vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de late middeleeuwen.

Vervolgonderzoek in het plangebied heeft ondanks de archeologische verwachting eerder een klein potentieel op kennisvermeerdering vanwege de beperkte impact van de geplande werken. Door de geplande werkzaamheden zullen de stammen tot maximaal 10cm –mv verwijderd worden. Dit is echter een zeer beperkte verstoring. Ook is het kosten-baten niet interessant om verder onderzoek te adviseren aangezien deze invasiever zullen zijn dan de geplande werkzaamheden. Omwille van deze reden wordt er geen verder onderzoek geadviseerd.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.

² Deze film op youtube toont de werkzaamheden binnen het plangebied. <https://www.youtube.com/watch?v=XBGxQaxMECK>